

TANÁCSÜLÉS

A tárgykör sokoldalú összefüggésére való tekintettel a Tanács teljes ülése vitatta meg 1969 január 24-én "Az iskolai könyvtárak fejlesztésének elvei és problémái" c. előterjesztést, amelyet Arató Ferenc, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum igazgatója terjesztett a Tanács elé.

Az előterjesztés nagy érdeklődést keltett. A hozzászólások megerősítették és helyeslően méltatták az előterjesztés alapvető tendenciáját: az oktató munkával való kapcsolat kiépítésének fontosságát, sürgős ügynek minősítve az iskolai könyvtárak anyagi és személyi bázisának megerősítését. Figyelemre méltóak voltak a kiegészítések, amelyek az iskolai könyvtáraknak a könyvtárügy rendszerébe való beilleszkedését - főképp a közművelődési könyvtárakkal való kapcsolatuk kiépítését, ill. tevékenységük összehangolását szorgalmazták, vagy a pedagógusok általános és szakmai önművelésének és ezzel kapcsolatban a könyvekhez való kapcsolatának kérdéseit vetették fel.

A tanács az előterjesztést és a további intézkedésre irányuló javaslatokat elfogadta.

TUDOMÁNYOS ÉS SZAKKÖNYVTÁRI TAGOZAT

"A tudományos és szakkönyvtárügy fejlesztésének főbb célkitűzései a 3. ötéves tervidőszakban" c. irányelvek megvalósításáról adott tájékoztatást dr. Láng Imre a könyvtárosztály h. vezetője.

A hozzászólók az összefoglaló tájékoztatást hasznosnak és előre mutatónak ítélték. A sok értékes hozzászólásból itt csak néhány könyvtárpolitikai jelentőségű állásfoglalást emelnénk ki, mivel ezek a minisztérium irányító munkájához jelentenek segítséget, ösztönzést, vagy bírálatot, tehát mindenképpen megfontolást érdemelnek. Egyetértettek a hozzászólók az irányítás koncepciójával, módszereivel, egyesek azonban a nagyobb hatékonyság érdekében erőteljesebb jogi és pénzügyi alátámasztást látnának szükségesnek.

Sokan hangsúlyozták az egyes tudományterületekkel való kapcsolat meghatározó jellegét mind a tájékoztatás, az igénykutatás és a szakirodalmi ellátás, mind a hálózati szervezet kialakítása szempontjából is.

Az egyetemi könyvtárak hálózati problémáit egyesek az egyetemi szervezet reformjával összehangoltan tartják megoldhatónak. Ezt kiegészítve - mások olyan jogszabályok kiadását sürgetik, amelyek a jelenlegi helyzetben is lehetővé teszik a hálózattá alakulást, ill. a tagkönyvtárak szakmai irányítását.

Többen szorgalmazták a tudományos és szakkönyvtárak fejlesztéséhez szükséges anyagi alapok megerősítését és ennek érdekében a minisztérium hatékony közbenjárását.

Szó volt még a közművelődési könyvtárakkal való együttműködésről a szakirodalom propagandája terén. Sürgették a gépesítési irányelvek, alkalmazható normák kidolgozását.

A tanács a tájékoztatást tudomásul véve elfogadta az előterjesztett javaslatokat, amelyek az "Irányelvek" további realizálását szolgálják.

KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS KIADVÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Az elmúlt év végén, a felkért bírálók véleményét figyelembe véve odaitélte a szakbizottság az 1968. évi könyvtártudományi pályázat díjait. A pályázatra 9 pályamű érkezett be, ebből 6 nyert díjat. A díjnyertes pályaművek a következők:

- I. díj (5.000 Ft.): Bényei Miklós: A megyei könyvtárak tájékoztató szolgálata;
- II. díj (3.000 Ft.): Halász Béla-Katsányi Sándor: A nagyobb közművelődési könyvtárak tájékoztató szolgálatának fejlesztése;
- III. díj (2.000 Ft.): Gallai Ervin: Szakirodalmi információ a mezőgazdaságban;
Bicskei Gábor - Bicskei Gáborné: Közművelődési könyvtáraink helye és szerepe művelődésügyünk rendszerében;
Mészáros Antal: A megyei könyvtár tájékoztató szolgálata;
Polónyi Péter: A fejlődés eredményei és korlátai egy közművelődési könyvtárhálózat működési adatainak tükrében c. pályaműve.

A szakbizottság javaslatot tett új pályázati témákra és ezek meghirdetését 1969-ben, 1970. évi határidővel javasolta.

KÖNYVTÁRIGAZGATÁSI SZAKBIZOTTSÁG

A tudományos és szakkönyvtárak tervezési és beszámolási rendszere átalakításának néhány kérdésére tett néhány javaslatot Bereczky László, a KMK munkatársa, a szakbizottság titkára, amelyet a szakbizottság 1969. január 9-i ülése megvitatott. A tervezési és beszámolási rendszer reformjával kapcsolatos tervezetet a szakbizottság a Tanács illetékes szervei elé kívánja terjeszteni.

BIBLIOGRÁFIAI SZAKBIZOTTSÁG

Több évi szünet után újjáalakult a Tanács Bibliográfiai szakbizottsága. Elnöke Gallai Ervin, a MEM Információs Központ osztályvezetője, titkára: Fügedi Péterné, az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya vezetője, tagjai: Benedek Jenő az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ osztályvezetője, Berza László, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár osztályvezetője, dr. Hajdu Elemérné, a Központi Statisztikai Hivatal osztályvezetője, Kovács Zoltánné, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum csoportvezetője, dr. Nagy Lajos, kandidátus, MTA Jogtudományi Intézet Könyvtárának vezetője, dr. Németh Béla, az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ osztályvezetője, Pálvölgyi Endre, a budapesti Egyetemi Könyvtár osztályvezetője, Székely Dániel, a MTA Könyvtára osztályvezetője és Szűcs Jenőné, az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztály munkatársa.

KÖZMŰVELŐDÉSI TAGOZAT

"A közművelődési könyvtárak helyzete és fejlődése közművelődésünk mai rendszerében" c. előterjesztést március 31-én tárgyalta meg a Tanács Közművelődési tagozata. A munkaközösség által készített referátum előadói Futala Tibor, az MM főelőadója, dr. Kovács Máté, az OKDT elnöke és Sallai István, a KMK főosztályvezetője voltak. Az előterjesztést és a vitát lapunk más helyén közöljük.

Összeállította: N. RÁCZ Aranka

A gyűjtőköri kooperáció hírel

A magyar nyelv- és irodalomtudományi, valamint a magyar történettudományi gyűjtőköri kooperációs bizottságok február, ill. márciusban megtartották alakuló üléseiket.

A magyar nyelv- és irodalomtudományi kooperációs bizottság ülésén dr. Dezsényi Béla elnökletével az alábbi érdekelt könyvtárak képviselői vettek részt: Országos Széchényi Könyvtár, a Budapesti, a Debreceni és a Szegedi Egyetemi Könyvtárak, a Magyar Írók Könyvtára, MTA Bőtvis Könyvtára, MTA Nyelvtudományi Intézet Könyvtára.

A magyar történettudományi kooperációs bizottság ülésén V.dr. Windisch Éva elnökletével a következő könyvtárak képviselői jelentek meg: Országos Széchényi Könyvtár, a Budapesti és a Szegedi Egyetemi Könyvtárak, MTA Könyvtára, MTA Történettudományi Intézet Könyvtára, Országgyűlési Könyvtár, Országos Levéltár Könyvtára, MNM Központi Régészeti Könyvtára. Távol voltak: a Debreceni Egyetemi Könyvtár, ELTE Történeti Tanszékek Könyvtára, MSZMP Párttörténeti Intézet Könyvtára.

Mind a nyelv- és irodalomtudományi, mind a történettudományi bizottság ülésén az OSzK Gyarapítási Osztálya vállalta, hogy valamennyi résztvevő tagkönyvtár számára lehetővé teszi hungarika-segédesszkezeinek használatát, betekintést enged rendelési kartotékjaiba s a hozzá közvetített szaktudományi igényeket, saját állományba való megszerzéssel, biztosítja.

Ugyancsak az OSzK vállalta - a BEK közreműködésével - azon külföldi kiadású szakfolyóiratok jegyzékének összeállítását, amelyek a két szaktudomány művelői számára fontosak.

A magyar nyelv- és irodalomtudományi bizottság további munkatervében az alábbi témák szerepelnek: 1. a nemzetközi csere lehetőségei a külföldi magyar irodalmi könyvanyag nagyobb arányú beszerzésében, 2. a külföldi magyar irodalom termésének bibliográfiai feltárása, 3. a kialakítandó éves magyar irodalomtudományi bibliográfia kérdése.

A magyar történettudományi bizottság további munkatervének programja: 1. az 1970. évi külföldi szakfolyóirat-rendelés egyeztetése, 2. a történelmi hungarika fogalmának meghatározása, 3. a történettudomány által igényelt könyvtári dokumentáló, repertorizáló, szakbibliográfiai szolgáltatások kérdése, 4. a vidéki történettudományi kutatás érdekében a könyvtárközi kölcsönzés problémája.

A nyelv- és irodalomtudományi bizottság egyetértett a Petőfi Irodalmi Múzeum meghívásával, ill. az ELTE érdekelt tanszékei szükség szerinti meghívásával, a történettudományi bizottság a Hadtörténeti Intézet könyvtára meghívásával és az Országos Orvostörténeti Könyvtár szükség szerinti meghívásával a bizottságokba.

Tudományos fokozatot nyert könyvtárosok

A Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Minősítő Bizottsága közleményei alapján ismertetjük az 1968. január 1. óta tudományos fokozatot nyert könyvtárosok neveit és disszertációjuk címét.

(Összeállításunk a Magyar Tudomány 1968. évi évfolyama és az 1969. évi 1-3. sz. alapján készült.)

ARATÓ Ferenc (Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum) "A termelési ismeretek néhány általános iskolai tantervi problémája" c. disszertációja alapján a neveléstudományok kandidátusa lett.

HAVASI Zoltán (Egyetemi Könyvtár, Szeged) "A könyvtár és a tudomány szerepe a társadalmi tudat alakulásában. Tudománypolitikai és könyvtárpolitikai irányzatok Magyarországon a 20. században (1890-1962)" c. disszertációja alapján az irodalomtudományok kandidátusa lett.

KOVÁCS Máté (ELTE Könyvtártudományi Tanszék) "A magyar könyv és könyvtári kultúra a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában" c. disszertációja alapján az irodalomtudományok kandidátusa lett.

LÁNG Imre (MM Könyvtárosztálya) a "Nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek kialakulása és tevékenysége a második világháborút követő években" c. disszertációja alapján a történettudományok kandidátusa lett.

PÉTER László (Városi Somogyi Könyvtár, Szeged) "Juhász Gyula a forradalmakban" c. disszertációja alapján az irodalomtudományok kandidátusa lett.

SZÉKELY Sándor (Orsz. Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ) "Ideológiai irányzatok a magyar egészségpolitikában (1920-1944)" c. disszertációja alapján az orvostudományok kandidátusa lett.

A tudományos és szakkönyvtárak módszertani munkabizottságának tapasztalatcsere-akciója

AZ 1968-BAN JUTALMAZOTTAK

D é r i Miklósné (Egyetemi Könyvtár): Katalógushasználati vizsgálat az Egyetemi könyvtárban.

A vizsgálat nemcsak arra terjedt ki, hogy az olvasók milyen igénnyel fordulnak a könyvtár katalógusaihoz, hanem felölelte az olvasók információs forrásai, a keresés célja, az igény és az állomány viszonyára vonatkozó kérdésköröket is.

dr. H o z n e k Jánosné (LAKÓTERV Műszaki Könyvtára): A szakemberek tájékoztatási módja a nem publikált irodalomról.

Az ismertetés bemutatta a könyvtár "Gyorstájékoztató"-ját, amely nemcsak a nem publikált irodalmat tárja fel és adja közre, de jelentős érdemei vannak a könyvek dokumentációs bemutatása terén is.

I s é p y Dezső (Orvosi Műszerügyi Intézet): A szakembereknek a szakkönyvtári tartalmi feltáró munkába történő bevonásáról.

A leírás beszámol arról a szervezési gyakorlatról, amellyel a könyvtár az intézet szakemberei közül a rendszeresen olvasókat a dokumentumok tartalmi feltárásának munkájába bevonta.

dr. J a n t s i t s Gabriella (OOKDK): Egyéni dokumentáció az orvostudományban.

A tanulmány a különféle beosztásokban dolgozó orvosok egyéni dokumentációs módszereit tárta fel és ismertette.

K e m é n y Miklósné (Általános Épülettervező Vállalat Könyvtára): Szakirodalmi tájékoztatás, bibliográfia.

A leírás bemutatta az ÁETV "Szakirodalmi Tájékoztató"-ját, mely szakok szerint tárja fel a könyvtár állományát, valamennyi dokumentumfajta tekintetében, elsősorban a felhasználó érdekeit és szempontjait figyelembevéve.

A tapasztalatcsere-leírások a KMK Szakkönyvtárában az érdeklődők rendelkezésére állnak.

FELHIVÁS AZ 1969. ÉVI TAPASZTALATCSERÉRE

A Tudományos és Szakkönyvtárak Módszertani Munkabizottsága ez évben is meghirdeti tapasztalatcsere-akcióját.

Az akció célja minden olyan bel- vagy külföldi eljárás, elemzés, vizsgálat, tapasztalati, tanulmányi eredmény összegyűjtése és közreadása, mely legalább még egy másik könyvtárban vagy tájékoztató intézményben alkalmazható. Ide tartozik az olyan vizsgálat, elemzés is, amely negatív eredményre jutott, tehát megismétlése más helyeken csak felesleges ráfordítást jelentene.

A Munkabizottság ezután kéri fel a könyvtárosokat, dokumentátorokat és tájékoztatókat, hogy a más intézményekben is hasznosítható eljárásokat foglalják írásba és 2 példányban küldjék meg a Könyvtártudományi és Módszertani Központnak /Bp. VIII. Múzeum utca 3. sz./

A közlésre alkalmas tapasztalatokról az alábbiakat kérjük közölni: az ajánlott eljárás (vizsgálat, elemzés stb.) lényege, körülményei, eredménye (pozitív vagy negatív adatok), részletesebb adatok honnan szerezhetők (személy, munkahely).

A tapasztalatcsere legkisebb terjedelme - egy-egy témára - 2, legnagyobb 10 gépelt oldal. Beküldési határidő: 1969. október 31.

A beérkezett leírások jutalmazása ügyében a Munkabizottság Szakmai lektorálás után dönt. A jutalmazott tapasztalatcsereanyagokat a Munkabizottság publikálja, vagy publikálásra ajánlja fel a szaksajtónak.

TAPASZTALATCSERE TÉMÁK AZ 1969-ES ÉVRE

Szervezési és ügyviteli kérdések

1. Kis szakkönyvtárak célszerű berendezése, felszerelése.
2. Szabadpolcos rendszer kialakításának módjai a kis szakkönyvtárakban.
3. Üzemek, tervező ill. kutatóintézetek, operatív intézmények tájékoztató részlegének célszerű munkaszervezete, a szervezeten belüli gazdaságos munkamegosztás olyan formái, melyek differenciált szolgáltatásokat eredményezhetnek.
4. A könyvtári és dokumentációs munka eredményeinek nyilvántartására használt módszerek és eszközök.
5. Bibliográfiai és információs igények felvételére alkalmazott űrlapok vagy egyéb eszközök.
6. Letéti könyvtárak anyagának központi nyilvántartására és kezelésére alkalmazott módszerek.
7. Kézi cédulasokszorosítási eljárások.
8. A reprográfiai eszközök hasznosításának módjai a könyvtári és tájékoztató intézményekben.

A dokumentum és adatfeltárás tartalmi kérdései

1. Gyorsan avuló kiadványfajták feldolgozási módszerei.
2. Speciális feltárási módszerek alkalmazása a könyvtár kiemelt gyűjtőterületén.
3. Adattárak kiépítésének módszere és a használattal kapcsolatos tapasztalatok.
4. A tájékoztató kézikönyvtár feltárásának korszerű módjai.
5. Nem ETO rendszerű osztályozási eljárások alkalmazása a szakirodalom feltárásában.
6. Az anyaintézmény tudományos vagy termelőmunkájának eredményeit feltáró könyvtári és dokumentációs módszerek.
7. Könyvek dokumentációs feltárásának módszerei.

A dokumentum és adatfeltárás korszerű eszközei

1. Kézi lyukkártyák alkalmazása a tájékoztatásban.
2. Gépi feltárási módszerek a könyvtári és tájékoztató munkában.

Tájékoztatás

1. A tájékoztató eszközök használatának ismertetésére alkalmazott módszerek.
2. A kutatók szakirodalmi tájékoztatásának különféle formái.
3. A gyakorlati szakemberek tájékoztatásának különféle formái.
4. Speciális tájékoztatószolgálat vezetők részére.

Tapasztalatcsere szabadon választható témából

Különös választási kampány zárult le január végével Franciaországban. A hullámokat tulajdonképpen az egyetemi ifjúság tavaly lezajlott forrongása váltotta ki, de maga a kampány már magasabb színvonalon folyt - azoknak a kiváltságos kutatóknak a körében, akiknek megadatott az a lehetőség, hogy a párizsi Bibliothèque Nationale olvasói közé tartozhassanak. Mert ehhez olyan különleges szerencse és kegy kell, ami egyáltalán nem áll arányban a könyvtár által nyújtott lehetőségekkel - és éppen az erre való rádöbbenés indította el a különös mozgalmat.

A Rue de Richelieu és a Rue Colbert sarkán elhelyezkedő Bibliothèque Nationale részben - de csak nagyon kis részben - Mansart által tervezett csunya épületének olvasótermébe csak olyan kutatók juthatnak be, akik két fényképen és 3 frankon kívül megfelelő tudományos bizonylatokat is be tudnak nyújtani. Illetőleg még ez sem elég, mert sokszor több mint egy óráig kell várakozniuk arra, hogy a rosszul világított olvasóterem 358 helye közül valamelyik felszabaduljon. Akkor már van hol olvasni, de még nincs mit. Az olvasnivaló megszerzése külön nehéz feladat. Egyrészt ugyanis a kiszolgáló tisztviselők is elég nehézkes, ósdi gondolkodású emberek - az olvasószolgálat vezetője, úgy hírlik, még a gallok idejéből maradt ott -, másrészt a Bibliothèque Nationale-nak tulajdonképpen nincs teljes katalógusa. Az 1896-ban elkezdett betűrendes katalógust a mai napig nem fejezték be, s akit például Zwingli foglalkoztat, annak várnia kell 2000-ig. De komoly hibákkal küzd a már elkészült katalógus is, például az anonim művek gyakorlatilag szinte hozzáférhetetlenek, mert igen gyakran a régi címfelvételek önkényes, téves vagy elavult szerzőmeghatározásai mögött lappanganak. Számos kutató azt állítja, hogy könnyebben jut hozzá a szükséges könyvhöz a British Museum vagy akár a Library of Congress állományából könyvtárközi kölcsönzés révén. Nem csoda, ha akadt - az otthoni katalógusrendszerek által elkényeztetett - amerikai kutató, aki olyan pánikszerűen hagyta el a könyvtárat, hogy még a kabátját is ott felejtette. Nem ment vissza érte. A franciák a maguk részéről békésebben túrték az egészet, egyesek szerint azért, mert a dolgok ilyen menete elégíti ki mazochista hajlamaikat. Mindezek tetejébe a könyvtár nem is nagyon foglalkozott a szolgáltatások javításának gondolatával. A nyitvatartás idejének meghosszabbítása ügyében például úgy nyilatkoztak, hogy ez csak fokozná a könyvek használatát és megrövidítené élettartamukat.

A tavaly májusban a Sorbonne-on és más egyetemeken kitört szélviharok azonban ide is eljutottak. Egy fiatal tudománytörténésznek, Jacques Guillerme-nek eszébe jutott, hogy jó lenne ezekkel a szelekkel a könyvtár gépezetébe telepedett port is egy kicsit kifumatni. Egyszer csak a Sorbonne-ról ismert típusu falragaszok jelentek meg a Bibliothèque Nationale falán: Szabadítsuk ki a könyveket! A Bastille lerombolásának hangulatát idéző plakátok követeléseit bámulatosan rövid idő alatt megtették hatásukat. A könyvtár vezetősége már a következő nap beleegyezett, hogy az olvasók válasszanak soraikból egy 12 tagú reform-előkészítő bizottságot - afféle alkotmányozó nemzetgyűlést -, és ki is dolgozott egy eléggé bonyolult választási rendszert.

A január végén befejeződött választási kampány során három párt alakult ki, de párton kívül is mintegy 300 jelölt indult. Közöttük megtalálható a francia szellemi élet nem egy kiváltsága, mint például a később visszalépett Simone de Beauvoir. A legerősebb párt az Association des Lecteurs de la Bibliothèque Nationale, amely teljes nagytakarítást tűzött programjára, az osztályok közötti olajozottabb kapcsolatok kiépítésétől kezdve az olcsóbb fotokópiáig. Más jelöltek bizonyos részletekre specializálták magukat, például azt akarják lehetővé tenni, hogy ebédidő alatt is zavartalanul menjen a kölcsönzés, vagy egyszerűen jobb levegőt ígérnek az olvasóteremben.

Még nem mérhető fel, hogy mi lesz a mozgalom eredménye. Egyetlen dolog vehető már biztosra - jegyzi meg az International Herald Tribune beszámolója. A könyvtár igyekszik teljes gyűjteményt összeállítani a választási propaganda irataiból: szép katalógizálatlan gyűjtemény lesz majd belőle.

GYŐZÖTT AZ OLVASÓK SZTRÁJKJA Augsburgban. A városi könyvtár használata korábban ingyenes volt, a városi tanács azonban 1967-ben elrendelte, hogy díjat szedjenek az olvasóktól. Az eredmény le-sujtó volt: a könyvtár forgalma egy év alatt 78 százalékkal csökkent; ennek következtében az új bevétel a díjbesze-déssel kapcsolatos adminisztratív ki-adásokat sem fedezte. A tanács kényte-len volt visszavonni a rendelkezést. (Der Bibliothekar. 1969. 3. no. 275 p.)

A KÖLCSÖNZÉSI NYILVÁNTARTÁS GÉPE-SITÉSE már nem a nagy könyvtárak kivált-sága. 1969. január 13-án nyílt meg Oranienburgban az NDK első olyan városi és járási könyvtára, amelyben fotome-CHANIKUS eljárással tartják nyilván a kölcsönzéseket. A kikért könyvet az ol-vasójeggyel és egy lyukkártyával együtt filmre veszik; túsvalogatással állapít-ják meg, hogy mely könyvek kölcsönzésének járt le a (négyhetes) határideje, s a film segítségével azt, hogy kinél van a könyv. A nyilvántartó berendezéshez szám-lálókészülék kapcsolódik, így az eddigi másfél nap helyett két óra alatt el tud-ják készíteni a havi statisztikát. - Az 53 000 kötetes állomány felét szabadpol-con helyezték el, a helybeli olvasók szá-mára; a raktárban elhelyezett anyag lé-nyegében a járás ellátását szolgálja. (Der Bibliothekar. 1969. 3. no. 268.p.)

KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS (Beirat für Bibliothekswesen) létesült az NDK-ban. Elnöke, Klaus Gysi művelődésügyi minisz-ter, a január 21-i alakuló ülésen vázolta azokat a kérdéseket, amelyekkel a Tanácsnak elsősorban kell foglalkoznia: a könyvtári rendszer távlati tervezésének tudományos megalapozása; a könyvtártudo-mányi kutatómunka; a kölcsönzés és a bibliográfiai munka fejlesztése; új osz-tályozási rendszer; a könyvtárosok sok-oldalu képzése. A Tanács tagjai: közpon-ti és helyi állami szervek munkatársai, könyvtárügyi tudományos intézmények képviselői, a Német Könyvtárosszövetség el-nöke és alelnöke, fontosabb könyvtárak igazgatói és más gyakorló könyvtárosok. (Der Bibliothekar. 1969. 3. no. 225-226. p.)

ÁLTALÁNOS TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRAK létesítését irányozza elő a megyei (Bezirk) székhelyeken az NDK-ban 1968 májusában kiadott könyvtári rendelet egyik parag-rafusa, hogy megszüntesse a tudományos könyvtárak és a közművelődési könyvtárak közötti szakadékot, amely az antidemokra-tikus múlt örökségeként maradt a német

könyvtárügyre. 1969 januárjában alakult meg az első ilyen könyvtár, Potsdamban, a potsdami városi és megyei könyvtárnak, illetve a brandenburgi tartományi és fő-iskolai könyvtárnak az egyesítéséből. 1971 végéig fokozatosan egységesítik a két könyvtár fontosabb funkcióit. 1973-ban kerül sor teljes egyesítésükre; ak-kor készül el az új, félmillió kötetet befogadó könyvtárárpület a most kialaki-tandó városközpontban - többek között egy 2000 személyre méretezett tovább-képzési központ (ennek az intézménynek szintén első példánya) és a színházépü-let társaságában. (Der Bibliothekar. 1969. 3. no. 248-250.p.)

A NAGY SZOVJET ENCIKLOPÉDIA új ki-adásának első kötete megjelent. A több mint 100 000 cikket tartalmazó, 30 kö-tetes enciklopédia kiadása 6 évig tart. (Der Bibliothekar, 1969. 1. no. 54. p.)

120 ÉVEN ÁT (1672-től 1791-ig) je-lent meg a Mercure de France. A genfi Slatkine Reprints kiadó most újra ki-nyomtatja ezt a páratlanul gazdag műve-lődéstörténeti dokumentumot. 1968-ban megjelent a folyóirat 1721-1740 közötti anyaga; 1971-re készül el a teljes sorozat kiadása. (Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothéques. 1969. 1. no. 56.p.)

KÖNYVTÁROSKÉPZŐ INTÉZET létesült nők számára a pamplonai egyetemen (Spa-nyolország). A teljes képzés 3 éves, de már az I., illetve a II. évfolyam után is kaphatnak alsó-, ill. középfoku dip-lomát a hallgatók. Mindhárom évfolyamon tanulnak katalogizálást és teológiát. Egyéb tantárgyaik: a tudományok módszer-tana; könyv- és könyvtártörténet; könyv-tártechnika; könyvtechnika; könyvtári ad-minisztráció; osztályozás; dokumentáció; archivális osztályozás és paleográfia. Latint az I-II. évfolyamon, francia, an-gol és német nyelvet pedig 1-1 évig ta-nulnak. (B. Unesco Bibl. 1969. 1. no. 54-55.p.)

AZ ÁZSIAI ORSZÁGOK könyvkiadásának fejlesztéséről rendezett regionális ér-tekeztetést az Unesco Szingapurban, 1968 szeptemberében. Az értekeztet a könyvtár-ügy fejlesztéséről is tárgyalt. Megállapította, hogy az olvasási igény fejlesz-tését legeredményesebben az iskolai könyv-tári hálózat fejlesztése szolgálja; java-solta, hogy minden iskolában létesítse-nek könyvtárat, erre fordítsák az elemi iskolai költségvetés 1 %-át, a középis-kolai költségvetés 2,1 %-át. Az alfabeti-

zációs program sikere főként a közművelődési könyvtárak fejlesztésén mulik; ahol nincs ilyen könyvtár, ott az iskolai könyvtárat a nagyközönség számára is meg kell nyitni. Nagy segítséget jelentene a könyvkiadásnak, ha a nemzeti bibliográfiák csökkentenék átfutási idejüket, s nagyjából lépést tartanának a kurrens kiadványokkal. Amely országban még nem működik a kötelezpéldány-rendszer, ott sürgösen be kell vezetni. (B. Unesco Bibl. 1969. 2.no. 115-116.p.)

A STANDARD BOOK NUMBER (egységes könyvszámozás) rendszerét 1967-ben ve-

zette be Angliában a Publishers Association. A könyveknek 9 jegyű számmal való jelölése lehetővé teszi, hogy szerzőjük, címük és kiadójuk megjelölése nélkül azonosítsák őket; így számítógéppel lehet végezni a könyvrendelést, a raktárellenőrzést stb. Londonban, 1968 szeptemberében a vendéglátó angolokon kívül 7 ország (Dánia, Franciaország, Hollandia, az NSzK, Norvégia, Svájc, az USA) képviselői ültek össze az ISO új bizottságaként, s megállapodásra jutottak a rendszer átvételének alapelveiben. (B. Unesco Bibl. 1969. 2.no. 117.p.)

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár újabb fordításaiból*

F 3823 KAIM, Ariana: Identificarea, achiziția și prelucrarea materialelor documentare cu circulație restrânsă. = Probleme de Documentare și Informare. 1967. 3.no. 180-189.p.

A szűk publicitású dokumentációs anyag azonosítása, beszerzése és feldolgozása.

F 3868 Die Büchereitechnik der Büchereien der Betriebsform A 1. (Orte bis zu 1000 Einwohnern.) [Hrsg.] Büchereiwesen in Holstein, Büchereizentrale Rendsburg. 1962. 12 p. 4-2967

Könyvtártechnika az A 1. típusba sorolt közművelődési könyvtárak számára (1000-en aluli lélekszámú helységekben).

F 3877 Die Büchereitechnik der Büchereien der Betriebsform A 2. (Orte von 1000 bis zu 2000 Einwohnern.)1962. 12 p. 4-2942

Könyvtártechnika az A 2. típusú közművelődési könyvtárak számára (1000-2000 lélekszámú helységekben).

F 3878 Die Büchereitechnik der Büchereien der Betriebsform A 3. (Orte von 2000 bis zu 5000 Einwohnern.)1962. 12 p. 4-2943

Könyvtártechnika az A 3. típusú közművelődési könyvtárak számára (2000-5000 lélekszámú helységekben).

F 3879 Die Büchereitechnik der Büchereien der Betriebsform B 1. (Büchereien mit einem Fassungsvermögen von etwa 5000 und mehr Bänden.)1962. 12 p. 4-2944

Könyvtártechnika a B 1. típusú közművelődési könyvtárak számára (5000 vagy ennél több kötetes könyvtárak).

F 3880 Die Büchereitechnik der Büchereien der Betriebsform B 2. (Büchereien mit einem Fassungsvermögen von etwa 8000 und mehr Bänden.)1962. 23 p. 4-2945

Könyvtártechnika a B 2. típusú közművelődési könyvtárak számára (8000 vagy ennél több kötetes könyvtárak).

F 3869 Goszudarsztvennaja bibliografija SzSzsZr. Szpravocsnik. 2. pererab. i dop. izd. Vseszojuznaja knizsnaja palata. Moszkva, Kniga. 1967. 112 p. 3-3611

A Szovjetunió nemzeti bibliográfiájának rendszere.

F 3887 KURUC, Alojz: Prehl'ad ukazovatel'ov pre analýzu výkonov a služieb vedeckých a vysokoškolských knižnic. = Informácie a materiály. Matica slovenska, Martin. 1967. 18.no. 6-9.p.

Mutatók a tudományos és felsőoktatási könyvtárak tevékenységének és szolgáltatásainak elemzéséhez.

* A tételek előtt álló szám a fordítás helyrendi számát, az utánuk álló szám - amennyiben önálló kiadványról van szó - az eredeti kiadvány helyrendi számát jelöli a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban (VIII. Múzeum u. 3.), ahonnan az anyag kikölcsönözhető.

F 3891 HAJDUŠEK, Jozef: Prehľad činnosti Slovenskej knižničnej rady od zasadnutia pléna v novembri 1964 do decembra 1966. = Informácie a materiály. Matica slovenska, Martin. 1967. 19.no. 14-19.p.

A Szlovák Könyvtárügyi Tanács tevékenységének áttekintése az 1964. novemberi plenáris üléstől 1966 decemberéig.

F 3900 BACSALDIN, B.N.: Rol' szvodnüh katalogov v naucsno-tehnicsezkoj informacii. = Tehn. Bibl. SzSzsZR. 1967. 5/6.no. 79-89.p.

A központi katalógusok szerepe a műszaki tudományos tájékoztatásban.

F 3913 POLUBOJARINOV, M.M.: Bibliotecsnoe delo SzSzsZR v cifrah. = Biblioteki SzSzsZR. 1967. Vü. 36. 129-165.p.

A Szovjetunió könyvtárügye számokban.

F 3915 WOJCIECHOWSKI, Jacek: Badania czytelnictwa dojeżdżających do pracy. = Bibliotekarz. 1966. 10. no. 300-303. p.

Olvasási igénykutatás Lengyelországban, a munkahelyre bejáró dolgozók körében.

F 3918 STUMMVOLL, Josef - MAYERHÖFFER, Josef: Elektronische Datenverarbeitungsanlagen in bibliothekarischer Verwendung. = Biblos. 1967. 2. no. 89-99.p.

Elektronikus adatfeldolgozó berendezések könyvtári alkalmazása.

F 3921 FRÖHNER, Rolf: Das Buch in der Gegenwart. Eine empirisch-sozialwissenschaftliche Untersuchung. (Gütersloh.) Bertelsmann, 1961. 198 p. (Leforditva: 64-74.p.) 2-786

A könyv napjainkban. Empirikus társadalomtudományi vizsgálat.

F 3922 OSZKINA, V.M.: Rol' i meszto naucsnoj biblioteki v sziszteme informacii. = Bibliotekovedenie i Bibliografija za Rubezsom. 1967. 22. vü. 83-99.p.

A tudományos könyvtár szerepe és helye a tájékoztatási rendszerben.

F 3924 MÁTEK, Rudolf: Racionalizace práce v knihovnách. = Metod. Zpravodaj. Státní knihovna ČSSR. Praha, 1967. 3.no. 1-9.p.

A könyvtári munka racionalizálása.

F 3933 BREWER, J.G.: Libraries in China: a comparative view. = Lib. Ass. Rec. 1968. 5.no. 124-127.p.

A kínai könyvtárak; összehasonlító vázlat.

F 3934 NORRIS, D.M.: Local collections: some problems of classification and cataloguing. = Libr. World. 1968. 812. no. 193-195. p.

Helytörténeti gyűjtemények; néhány osztályozási és katalogizálási probléma.

F 3937 Statewide long-range planning for libraries. Report of conference, 1965, Chicago... Ed. by H.A. Carl. (Washington, 1966.) VII, 59 p. 4-3136

Távlati könyvtári tervezés, országos méretekben.

F 3940 FÜGEN, Hans Norbert: Die Hauptrichtungen der Literatursoziologie und ihre Methoden. Ein Beitrag zur literatursoziologischen Theorie. Bonn, Bouvier, 1964. 215 p. (Leforditva: 13-20. és 105-187.p.) 3-3849

Az irodalomszociológia fő irányai és módszerei. Adalék az irodalomszociológia elméletéhez.

F 3962 BERNIER, Ch.L.: Subject-index production. = Library Trends. 16.vol. 3.no. (1968.) 388-397.p.

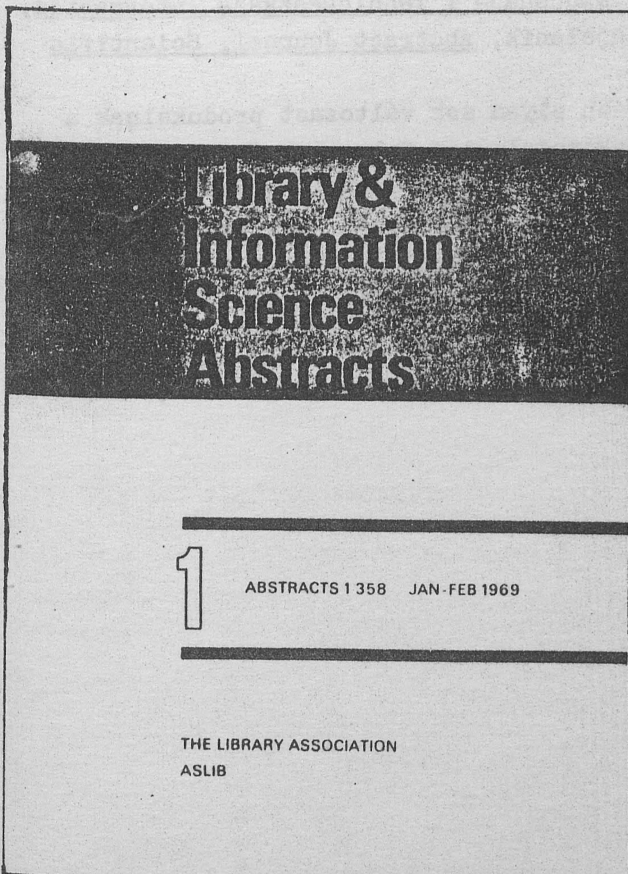
Tárgyi indexek előállítás.

F 3964 BARINOVA, Z.B. stb.: Izucszenie naucsnuh zszurnalov kak kanalov szvjazi. Ocenka vkladu otdel'nuh sztran v mirovoj naucsnuj informacionnuj potok. = Naucs. Tehn. Inform. Szerija 2. Inform. Proceszszü i Szisztemü. 1967. 12. no. 3-11.p.

A tudományos folyóiratok mint hírközlő csatornák vizsgálata. Az egyes országok részesedése a világméretű tájékoztatási munkában.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ a magyar könyvtárostársadalom differenciált tájékoztatása érdekében 1969-től szelektív és referatív formában fog hirt adni a külföldi és hazai szakirodalom újonságairól. A Könyvtártudományi és Dokumentációs Szakirodalom. Referáló Lap című kiadvány évente mintegy 800 tételt dolgoz fel; a Könyvtártudományi Szakkönyvtárba érkező fontosabb monográfiákról és a szakfolyóiratoknak a magyar könyvtárosokat legjobban érdeklő cikkeiről közöl hosszabb-rövidebb ismertetéseket. Évente négyszer jelenik meg, a Népművelési Propaganda Iroda kiadásában. Első száma előreláthatólag júliusban kerül az olvasók kezébe.

A LISA és a többiek

Az elmúlt 5-6 évet a könyvtártudomány és a tájékoztatástudomány dokumentációja terén a változás és az átmenet éveinek nevezhetjük. Addig joggal mondhatták el, hogy "a suszter lyukas cipőben jár"; a bibliográfiai, a dokumentációs munka művelői, a könyvtárosok és dokumentálók, saját szakmájuk - vagy ha úgy tetszik, tudományterületük - dokumentációját hiányosan vagy gyengén végzik. Azóta viszont számos új bibliográfia, referáló lap indult.

Fontos lépést jelentett ezen a téren a szocialista országok módszertani központjainak 1964 decemberében Budapesten tartott konferenciája. Az egyik referátum megkísérelte felvázolni a nemzetközi együttműködés lehetőségeit, s a könyvtártudományi és tájékoztatástudományi szakirodalom dokumentációs rendszerére nézve is tett javaslatokat. Hangsúlyozta a könyvtártudomány és tájékoztatástudomány egy orgánumba ötvözött dokumentációjának szükségességét - függetlenül attól, hogy szervezetileg vagy "elvileg" hogyan viszonyítják egymáshoz ezt a két diszciplínát vagy munkaterületet

a világ különböző részein. E konferencia ajánlásai alapján indult meg néhány szocialista országban a szakterület rendszeresebb és átfogóbb bibliográfiai ellenőrzése.

Az említett referátum egyik fő gondolatát, nevezetesen azt, hogy e szakterület dokumentációja terén is az együttműködő rendszereké a jövő, igazolja a múlt év tavaszán Albanyban (USA) rendezett angol-amerikai konferencia is. Itt olyan dokumentációs tervet dolgoztak ki, amely a szakirodalom teljességre törekvő bibliográfiai ellenőrzése alapján szelektív orgánumokat hoz létre.

Mint ismeretes, az elmúlt években két angol nyelvű szelekciós orgánum jelent meg; az egyik a közismert, sokat dicsért és sokat támadott Library Science Abstracts az angol könyvtáregyesület kiadásában, a másik pedig az USA-ban megjelenő Documentation Abstracts. Az albanyi döntések értelmében ez a két orgánum 1969-től mint Library and Information Science Abstracts közös angol-amerikai kiadványként jelenik meg.

A LISA, mint címéből is kitűnik, a könyvtártudomány és a tájékoztatástudomány területét egyaránt felöleli. Az előzetes tervek szerint évente kb. 2500 dokumentumot referál. (Ez, igen hozzávetőleges becslésünk szerint, a teljes könyvtártudományi és tájékoztatástudományi szakirodalom 20-25 százaléka.) Most megérkezett első száma azt mutatja, hogy a szerkesztők igyekeznek kiküszöbölni az említett két angol nyelvű referáló lap többrendbeli egyoldalúságát; nagyobb teret adnak a nem angol nyelvű és különösen a szocialista országokból származó dokumentumoknak.

Szakterületünkön jelenleg világszerte közel 50 bibliográfiai és referáló szolgáltatás működik. Közülük - az új angol-amerikai referáló vállalkozás mellett - kiemelkedik a szovjet Referativnui Zsurnal. Naucsnaja i Tehnicseszkaia Informacija, amely 1968-tól angol nyelvű kiadásban is megjelenik, Abstract Journal. Scientific and Technical Information címen.

A következő évek előreláthatólag legalább olyan sok változást produkálnak a könyvtártudomány és tájékoztatástudomány szakirodalmának feltárása és közvetítése terén, mint az elmúlt néhány esztendő; majd kiderül, hogy mennyit javul a suszter cipőjének minősége. Még az is előfordulhat, hogy a lábbeli már jobb lesz a kellenél...

BÓDAY Pál